

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнської
молодіжної конференції

«ПЛАТОН МЕНІ ДРУГ, АЛЕ ІСТИНА ДОРОЖЧА»:

теоретико-практичні та методологічні аспекти
розвитку сучасних гуманітарних наук

2-3 березня
2023 року

з міжнародною участю
та благодійною метою

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів
і молодих учених філологічного факультету

МАТЕРІАЛИ

I Всеукраїнської молодіжної конференції
(з міжнародною участю та благодійною метою)

**«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні аспекти
розвитку сучасних гуманітарних наук**

2–3 березня 2023 року

ЧЕРНІВЦІ
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2023

УДК 167/168:7/9](082)
П 375

*Рекомендовано до друку Вченою радою
філологічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 29 березня 2023 року)*

П 375 **«Платон мені друг, але істина дорожча»:** теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук : зб. матеріалів Всеукраїнської молодіжної конференції (2-3 березня 2023 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2023. 256 с.

ISBN 978-966-423-780-9

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень у галузі сучасної гуманітаристики: філософії, літературознавства, лінгвістики, релігієзнавства, богослов'я, культурології та міждисциплінарних студій.

Збірник містить матеріали* Всеукраїнської молодіжної конференції з міжнародною участю та благодійною метою, яка присвячена річниці діяльності Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених філологічного факультету. Конференція була організована та проведена Радою молодих вчених філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Для науковців, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних спеціальностей.

ISBN 978-966-423-780-9

УДК 167/168:7/9](082)

** За якість і достовірність результатів дослідження
відповідальність несуть автори*

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2023

ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗУ ЛІКАРЯ У РОМАНІ О. ДЕ БАЛЬЗАКА «БАТЬКО ГОРІО»

Сажина Анна

Буковинський державний медичний університет (Чернівці)

sazhyzna.anna.med@bsmu.edu.ua

Сажина Алла

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича (Чернівці)

a.sazhyzna@chnu.edu.ua

Тема медицини, очевидно, належить до т.зв. «традиційних», адже до неї зверталися письменники чи не усіх національних літератур, і не лише письменники. Нерідко письменниками виступали й самі лікарі, щоб із «перших вуст» передати свої болі, переживання, надії, радості, описати свій досвід, оскільки щоденна практика давала їм величезний матеріал і для наукового, і для художнього осмислення. Як слушно зауважив відомий французький письменник, есеїст та історик Андре Моруа: «Обидва вони, лікар і письменник пристрасно цікавляться людьми, обидва вони намагаються розгадати те, що закрите оманливою зовнішністю. Обидва забувають про себе та власне життя, вдивляючись у життя інших» [2].

XIX століття небезпідставно вважають золотим століттям світового письменства, адже в межах його виникли й утвердились два магістральні літературно-мистецькі напрями – романтизм і реалізм. Серед основних рис реалістичного методу – розширення тематичного діапазону творів, реалістична конкретизація літературного героя, типізація характерів, психологізм. Література реалізму знаходить своїх героїв у найрізноманітніших шарах суспільства: від вищого світу до каторги. Банкіри, аристократи, дрібні торговці, селяни, художники, військові, чиновники, священики, поети, лікарі – люди з різних сфер життя потрапляють на сторінки творів реалістів, які прагнуть до того, щоб їх дзеркало відбило весь складний сучасний світ в його постійному русі. Прикметно, що означуючи специфіку художнього методу письменника-реаліста (на відміну від романтика), літературознавець Ш. Сент-Бев також звертається до образу лікаря: «Це вже не поет, який делікатно стягує покрови з інтимних таємниць, це – лікар, який без сорому дивиться на найінтимніші хвороби своїх пацієнтів» [3, с. 242].

Говорячи про міцні зв'язки лікаря та митця, А. Моруа відзначає, зокрема, постать найвідомішого представника французького реалізму – Оноре де Бальзака (1799-1850): «Хто зумів розповісти про лікарів краще за Бальзака? <...> І кому, як не романісту, дано зрозуміти почуття людей, які розгублено оточили страждальця, не знають, що робити, коли в дверях раптово з'являється лікар, одним своїм виглядом несучи зцілення!» [2]. У своєму фундаментальному творінні – циклі «Людська комедія» – О. де Бальзак прагне описати всі соціальні верстви, професії, характери, типи французького суспільства, від міністрів та найбагатших банкірів до

селян та жебраків. У «Людській комедії» єдність художнього світу здійснюється також через наявність т.зв. «наскрізних» персонажів, що переходять із твору у твір. Це дозволяє письменнику реалістично багатосторонньо розкрити характери і долі людей XIX століття. До таких персонажів належить і лікар Орас Б'яншон, який є дійовою особою у 24 творах циклу. І хоча він завжди виникав серед героїв другого плану або ж епізодичних – це один з улюблених героїв Бальзака, адже за біографічними відомостями, в передсмертній агонії письменник просив викликати до нього лікаря Б'яншона.

У романі «Батько Горіо» (1835) за зовнішнім фасадом буденності приховані найбільші трагедії людського життя. «Батько Горіо» – це не історія життя одного персонажа, а зріз життя суспільства в певний період його розвитку. Серед численних персонажів роману – Б'яншон – студент-лікар, друг Растіньяка, який допомагає йому з лікуванням і похороном Горіо. Це молодий і ще недосвідчений студент-медик, який винаймає кімнату в пансіоні, відомому під назвою «Дім Воке». Він кмітливий, доброзичливий, дотепний, комунікабельний і дружелюбний: «– Чи не час обідати? – гукнув Орас Б'яншон, студент-медик, приятель Растіньяка. – Мій шунок опустився *usque ad talones* (аж до п'ят – латин.)» [1]. Те, що навіть у побутовому спілкуванні він користується латиною, підтверджує його постійне прагнення вчитися, розвиватися в обраній професії. Юний студент завжди пильно спостерігає за мешканцями пансіону, намагаючись діагностувати їхні хвороби: «– Я не можу без дрожу дивитися на цього старого кажана, – прошепотів Б'яншон Вотренові, показуючи на мадмуазель Мішоно. – Я вивчаю зараз систему френології Галля і мені здається, що Мішоно має лудину гулю» [1]. Та все ж медична діяльність Ораса Б'яншона в цьому романі найбільше пов'язана з головним героєм – батьком Горіо. Нещасна доля старого вермішельника стала відомою всім жителям пансіону пізніше, спершу ж ніхто не міг пояснити дивну поведінку Горіо; співмешканці, вважаючи його то диваком, то брехуном, підсміювались над ним. Та Б'яншон виявляє проникливість при описі перших ознак захворювання батька Горіо, що виникли після нервового потрясіння від спілкування з доньками, від їх непомірних вимог і його надмірної любові та відданості їм: «Якщо не помиляюсь, йому скоро кінець. В його організмі відбувається щось незвичайне; мені здається, йому загрожує апоплексія. Хоч нижня частина його обличчя спокійна, але риси верхньої стягуються до лоба, бачиш? Крім того, його очі немов запарошені тонким пилом, а це свідчить про крововилив у мозок. Завтра вранці буде видніше» [1] – такий висновок зробив студент-медик при огляді Горіо, коли той зліг. Одночасно Б'яншон цікавиться, що передувало зміні стану, висловлюючи припущення про можливе потрясіння. Для нього очевидний зв'язок нервового стресу і виникнення апоплексії, адже її причинами найчастіше є захворювання серцево-судинної системи, цукровий діабет, надлишкова вага, а також стреси та нервові перенапруження.

На другий день у хворого з'явилися сприятливі, на думку Б'яншона, симптоми, але він потребував постійного догляду. Бальзак описує, що до

виснаженого тіла бідолахи ставили п'явки, потім робили припарки, ванни для ніг – методи лікування крововиливу того часу. Пізніше прийшов фельдшер, якого викликали студенти. Він оглянув хворого та визначив, що надії вже нема, але подбав про полегшення страждань: «– Я ще прийду, Б'яншоне, – сказав він студентові. – Якщо хворий буде скаржитися на біль – змочить йому груди опіумом» [1].

Останні хвилини життя Горію Бальзак описує як трагічну і тяжку боротьбу за життя та невимовні душевні страждання. У цей період поруч з вмираючим батьком були не його рідні доньки, а двоє студентів, що доглядали його: «Горію обережно вклали на ліжку. З цієї хвилини його обличчя відбивало болісну боротьбу, що точилася між життям і смертю в механізмі, уже позбавленому свідомості, яка дає людській істоті змогу відчувати радість і біль. Остаточне руйнування було тільки питанням часу.

– В такому стані він лежатиме кілька годин і помре тихо, непомітно, – сказав Б'яншон. – Крововилив, мабуть, поширився на весь мозок» [1].

Б'яншон не лише дбав про стан хворого як медик, а й разом з Растіньяком закупував дрова для опалення кімнати на горищі та необхідні ліки. Таким чином, О. де Бальзак підкреслює важливу рису Б'яншона – небайдужість до пацієнтів: крім фізичного стану його цікавить і душа людини, її переживання, що необхідно при встановленні причин захворювання та обранні стратегії для подальшого лікування.

У романі «Батько Горію» образ лікаря попри свою другоплановість, відіграє важливу роль. Завдяки цьому персонажу, сучасний читач отримує уявлення про тогочасний стан медицини. Свого улюбленого лікаря – Б'яншона – Бальзак наділив такими рисами, як відданість професії; співчуття і ставлення до хворого не як до об'єкта дослідження, а як до людини; володіння навичками психолога; компетентність і постійне професійне зростання. Ознайомлення із творами О. де Бальзака, поза сумнівом, може виявитися надзвичайно корисним для сучасних студентів-медиків, для яких образ лікаря Б'яншона стане взірцем, прикладом для наслідування.

Список використаних джерел:

1. Бальзак Оноре де. Батько Горію: роман. Пер. з фр. Є. Старинкевич. Київ: Знання, 2016. 303 с. URL: <https://jvalibre.com.ua/java-book/book/2917086> (дата звернення 01.02.2023).
2. Моруа А. О призванні врача. *Здравоохранение*. №3. 2019. URL: <https://www.zdrav.by/deontologiya/o-prizvanii-vracha/> (дата звернення 01.02.2023).
3. Сент-Бев Ш. Литературные портреты, критические очерки / Пер. с фр. Москва: «Художественная литература», 1970. 583 с.

Наукове видання

«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку
сучасних гуманітарних наук

*Матеріали I Всеукраїнської молодіжної конференції
(з міжнародною участю та благодійною метою)*

Відповідальні за випуск

Альона Тичініна
Ірина Горохолінська

Дизайн та верстка

Юліанна Віщак

Підписано до друку 13.04.2023. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Електронне видання.
Умов.-друк. арк. 14,0. Обл.-вид. арк. 15,1. Зам. 3-002.
Видавництво Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2
е-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002

2023

Дизайн:
Юліанна Віщак

ISBN 978-966-423-780-9

9 789664 237809 >